

تعیین آگاهی دانشجویان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان مازندران در رابطه با ایدز

مریم توفیقی نیای^{۱*}، ماندانا زعفری^۲، آذر آقامحمدی^۳، آتوسا کیالاشکی^۴

تاریخ وصول: ۹۰/۶/۹ تاریخ پذیرش: ۹۰/۱۲/۲

چکیده:

زمینه و هدف: امروز در جامعه ما ابتلا به ایدز از طریق ارتباط‌های جنسی کنترل نشده در حال افزایش هستند و هر روز تعداد بیشتری از جوانان از این طریق به ویروس ایدز مبتلا می‌شوند. بنابر اهمیت موضوع ما بر آن شدیم تا پژوهشی را با عنوان «تعیین میزان آگاهی دانشجویان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان مازندران در رابطه با ایدز» انجام دهیم.

روش بررسی: ۸۷۰ دانشجوی رشته‌های مختلف (پیراپزشکی و غیرپزشکی) دانشگاه‌های استان مازندران که به روش چند مرحله‌ای تصادفی با احتساب نیم انتخاب شده بودند یک پرسش‌نامه‌ی ۵۲ آیتمی را پر کردند. اعتبار و اعتماد ابزار از طریق اعتبار محتوا و آزمون مجدد سنجیده شده بود بررسی‌های آماری از طریق SPSS و تجزیه و تحلیل‌های آماری انجام شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد میانگین سنی افراد تحت مطالعه ۲۱/۵ سال بود. فقط ۱۹/۶ درصد افراد متأهل و اکثریت افراد (۷۵/۸ درصد) جنس مؤنث بودند. ۹۶/۱ درصد افراد دارای آگاهی خوبی در رابطه با ایدز بودند اما ۸۲/۵ درصد مجدداً خواهان آموزش و اطلاعات بیشتری در رابطه با این موضوع بودند. تلویزیون و کتب بیشترین منابع کسب اطلاعاتی افراد بود. جنسیت افراد، رشته‌ی تحصیلی، سن رابطه معنی‌داری با سطح آگاهی افراد داشته ولی تاهل و مجرد بودن و سطح سواد والدین افراد با میزان آگاهی‌شان ارتباط معنی‌داری نداشته است.

نتیجه‌گیری: یافته‌ها حاکی از آن است که اکثر دانشجویان نسبت به ایدز آگاهی کافی داشته ولی خواهان اطلاعات بیشتری هستند.

واژه‌های کلیدی: ایدز، دانشگاه، دانشجو، روش پیشگیری

مقدمه

کشور افزوده شده است تعداد افراد گزارش شده مبتلا به ایدز تا پایان سال ۲۰۰۴ میلادی در ایران ۷۵۱۰ نفر بوده‌اند که ۹۵/۱٪ آن مرد بوده‌اند (۲). براساس نظر سازمان جهانی بهداشت آمار واقعی ۱۰ تا ۳۵ برابر آمار شناسایی شده می‌باشد بنابر پیش بینی WHO کشورهای ایران - تاجیکستان - ازبکستان - بلاروس - مولداوی در آینده با اپیدمی ایدز روبرو هستند (۳). از جمله افراد در معرض خطر ایدز جوانان هستند رفتارهای مرتبط با سوءمصرف مواد معمولاً از اوایل ۲۰ سالگی آغاز می‌گردد به عبارت دیگر بسیاری از رفتارهای پرخطر از جمله شرکای جنسی متعدد و استفاده از داروهای تزریقی در سنین جوانی دیده می‌شود (۴). به طور کلی عوامل عمده‌ای که جوانان را در معرض خطر ویژه آلودگی به ایدز قرار قرار می‌دهند عبارتند از: مهاجرت و دوری از خانواده - تغییر الگوی استفاده از مواد مخدر از خوراکی و استنشاقی به سمت اعتیاد تزریقی - نابسامانی اقتصادی / اجتماعی بخصوص بیکاری افزایش سن ازدواج - تأثیر شدید آثار سوء رسانه‌های گروهی از قبیل ماهواره و اینترنت - ماهیت ماجراجویانه و لذت طلبی آنی جوانان (۲) در مطالعه‌ی اختلاف معنی‌داری بین سطح آگاهی افراد با رشته‌های مختلف

شیوع بیماری ایدز، در طول دو دهه‌ای که از آن می‌گذرد به نحو چشمگیری در جهان ادامه داشته و گرچه شدت آن در بعضی مناطق بیشتر بوده است اما هیچ کشوری از گزند آن در امان نمانده است این بیماری در طی دو دهه به یک مشکل اضطراری واقعاً جهانی تبدیل شده است که هر سال میلیونها نفر را در عنقوان جوانی می‌کشد (۱). بیش از ۸۰۰۰ مرگ بر اثر ایدز در روز و تقریباً ۱۳۰۰۰ عفونت جدید در روز در جهان رخ می‌دهد در انتهای سال ۲۰۰۲، چهل میلیون نفر مبتلا به ایدز بوده‌اند. اولین مورد ایدز در ایران در سال ۱۳۶۶ هجری شمسی در یک کودک ۶ ساله مبتلا به هموفیلی گزارش شد. از آن هنگام تاکنون روز به روز بر شمار موارد شناخته شده ایدز در

۱. عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری (نویسنده مسؤل): ساری کیلومتر ۷ جاده دریا مجتمع دانشگاهی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، دانشکده پزشکی شماره تماس: ۰۱۵۱۲۱۳۳۸۵۷، ۰۹۱۱۳۳۱۴۴۷۲.
۲. دانشجوی دکتری تخصصی پژوهشی تالاسمی. مرکز تحقیقات تالاسمی. دانشگاه علوم پزشکی مازندران
۳. دانشجوی دکتری تخصصی پژوهشی طب سنتی و مکمل مرکز تحقیقات طب سنتی و مکمل. دانشگاه علوم پزشکی مازندران.
۴. عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری

روش‌ها

پژوهش حاضر یک مطالعه‌ی توصیفی است. در این تحقیق جامعه‌ی پژوهش کلیه‌ی دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه‌های آزاد استان مازندران بوده است روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای است که در مرحله‌ی اول دو طبقه‌ی پزشکی و غیرپزشکی در نظر گرفته شد سپس در هر طبقه خوشه‌هایی در نظر گرفته شد انتخاب خوشه‌ها به صورت تصادفی با احتساب نیمن بوده است در حقیقت در مجموع دانشگاه‌های آزاد استان مازندران واحدهایی که دارای رشته‌های پزشکی و پیراپزشکی بود مد نظر قرار گرفته براساس تعداد دانشجو در هر واحد به نسبت به طور تصادفی نمونه گرفته شد مجدداً همین عمل در همه‌ی دانشگاه‌های آزاد استان در مورد رشته‌های غیرپزشکی انجام شد تعداد نمونه بعد از مشورت با استاد آمار و با استفاده از فرمول مربوطه محاسبه گردید از مجموع ۲۰۰۰ دانشجوی رشته‌ی پزشکی و پیراپزشکی مشغول به تحصیل ۳۴۰ نفر و از بین ۴۱۰۰ دانشجوی رشته‌های غیرپزشکی مشغول به تحصیل ۴۰۰ نفر محاسبه شد که در کل تعداد نمونه ۷۴۰ نفر برآورد شد که البته به طور عملی ۸۷۰ نفر مورد مطالعه قرار گرفتند ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه بوده است که شامل سه قسمت اساسی بود بخش اول شامل ۶ سؤال در رابطه با مشخصات دموگرافیکی، بخش دوم شامل ۴۰ سؤال آگاهی در رابطه با ایدز و بخش سوم ۶ سؤال که در جهت ارزیابی راهکار مناسب طراحی شده بود می‌باشد در این پژوهش اعتبار ابزار با استفاده از اعتبار محتوا و اعتماد آن براساس آزمون مجدد با ضریب همبستگی $r = 0.85$ تعیین شد جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS استفاده شد و کلیه‌ی داده‌های کسب شده در این پژوهش بصورت جداول توزیع فراوانی تعداد و درصد تنظیم گردید و برای بررسی ارتباط متغیرها از آزمون‌های تی زوج (t) و آنالیز واریانس و آزمون ANOVA و استقلال استفاده شد.

یافته‌ها

نتایج این پژوهش نشان داد که ۷۵/۸ درصد دانشجویان مؤنث و ۸۰/۴ درصد مجرد بودند. اکثریت افراد از رشته‌های غیرپزشکی (۸۰/۳ درصد) و نیز بیشترین فراوانی تحصیلات والدین افراد تحت مطالعه در سطح دیپلم (۴۱/۵ درصد) بوده است. ۴۹/۵ درصد افراد در رده‌های سنی کمتر از ۲۰ سال بوده و فقط ۱۱/۷ درصد افراد بیشتر از ۳۰ سال سن داشتند. طبق تجزیه و تحلیل‌های به عمل آمده در تک تک سؤالات اطلاعات عمومی در مورد بیماری ایدز در کلیه افراد نشان داده شد که ۹۴/۵ درصد افراد آگاهی بالایی بودند (جدول ۱) حدود ۹۶/۹ درصد افراد از نحوه‌ی انتقال بیماری ایدز مطلع بودند که بیشترین آنها معتقد بودند که ایدز ۹۵ درصد از طریق خون و

دانشگاهی و جنس و سن دیده شد نتایج نشان‌دهنده‌ی اهمیت اطلاع‌رسانی و آموزشی می‌باشد (۵). در پژوهشی دیگر، دانشجویان پرستاری از لحاظ مراقبت‌های پیشگیری کننده‌ی حین کار در برابر ایدز اطلاعات کمی داشتند (۶). اکثریت دانشجویان با دوستان خود در رابطه با ایدز بحث و مجادله می‌کردند ولی با والدین و معلمان خود این بحث معمول نبوده است (۷). بعضی معتقد بودند ایدز فقط از طریق افراد خارجی، استفاده از روش‌های حفاظتی سنتی و مصرف الکل به دیگران منتقل می‌شود راهکارهای ارائه شده این مطالعه، شامل ایجاد برنامه‌های آموزشی، تشویق به استفاده از کاندوم و تغییر در سیاست‌های مهاجرتی بوده است (۸). در اکثر مطالعات نیاز به آموزش‌های منظم و ریتمیک بعنوان یک استراتژی با اهمیت مورد تأکید قرار گرفته است در این رابطه نشان داده شد که دانش و نگرش افراد قابل اصلاح بوده است. (۹ و ۱۰). و اگر به جوانان آموزش داد که برای فعالیت‌های جنسی نگرش مثبتی در رابطه با استفاده از کاندوم داشته باشند و یا اگر تشویق به عدم رفتارهای پرخطر جنسی مثل (هموسکچوالی، اجتناب از مصرف الکل و ...) شوند همه و همه در پیشگیری از ایدز مؤثر می‌باشد (۱۱). یافته‌ها هم چنین مؤید نیاز به برنامه‌های آموزشی پیشگیری از بیماری در افراد مسن می‌باشد (۱۲). با استفاده از مقایسه‌ی پره تست و پست تست نشان داده شده است ارتباط معنی‌داری بین آموزش پرستاران و افزایش آگاهی‌شان و در نتیجه کاهش ترس آنان در رابطه با بیماران ایدز وجود دارد (۱۳). براساس یافته‌های پژوهش در ایران میزان آگاهی دانش‌آموزان در کل پایین بود و اکثریت در حد متوسط و ضعیف اطلاعات داشتند. بیشترین منبع اطلاعاتی استفاده شده در بین تمام رشته‌ها و هر دو جنس تلویزیون و بعد از آن دوستان بودند و کمترین نقش را در افزایش آگاهی دانش‌آموزان مریبان بهداشتی به عهده داشته‌اند (۱۴). نتایج نشان می‌دهد که بین متغیر سن و متغیر جنس و میزان آگاهی دانش‌آموزان در مورد راه‌های انتقال و راه‌های پیشگیری از ایدز رابطه معنی‌داری وجود نداشته است (۱۵). تأثیر آموزش‌های مداوم در تغییر نگرش و دانش افراد به اثبات رسیده است که باید مورد توجه مدیران قرار گیرد و برنامه‌ریزی جدی در رابطه با آن صورت گیرد (۱۶ و ۱۷). لذا بایستی بزرگترین و مهمترین تدابیر آموزش بهداشت در جهت جلوگیری از انتشار این بیماری توسط دولت و سازمان‌های داوطلب به عمل آید.

پژوهش حاضر با هدف "تعیین میزان دانش دانشجویان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان مازندران در رابطه با ایدز و ارائه راهکارهای مناسب" انجام شد.

اکثریت افراد استفاده از کاندوم را روش بسیار مؤثری برای پیشگیری از بیماری می‌دانستند که باز مطابقت با مطالعه‌ای داشت که توسط استوهفر^۲ و همکارانش انجام شد طبق مطالعه‌ای اخیر نیز اکثریت افراد تحت مطالعه استفاده از کاندوم را برای پیشگیری از ایدز منطقی می‌دانستند (۱۹). طبق مطالعه‌ای که توسط طاووس و همکاران در ایران روی دانش‌آموزان صورت گرفت ۳۳ درصد معتقد بودند که ایدز از طریق ترشحات بدن، ۲۱ درصد استخرهای شنا و ۲۰ درصد توالت‌های عمومی منتقل می‌شود. اکثریت افراد تحت پژوهش حاضر بهترین روش آموزشی را رسانه‌های وسیع مثل تلویزیون و روزنامه و مجلات می‌دانستند که این مسأله با یافته‌های مطالعه‌ای در هندوستان همخوانی داشته (۲۰) و البته در مطالعه‌ای اخیر اکثریت افراد معتقد به شروع آموزش در رابطه با ایدز در مدارس و از سطح دبیرستان بودند که با یافته‌های پژوهش حاضر همخوانی داشته و اکثریت معتقد بودند که باید از سن ۱۵-۱۸ سالگی آموزش مورد نظر را شروع کرد البته در مطالعات مشابهی مثل مطالعه‌ای پرزودابیز^۳ در کلمبیا (۲۱) هم یافته‌های مشابهی به دست آمد که باید آموزش از سن ۱۹-۱۰ سالگی در مدارس شروع شود و نیز مطالعات انجام شده در ایران هم (۱۶ و ۱۷) نشان داده شد که آموزش‌های مداوم و مناسب باید مورد توجه مدیران قرار گرفته و برنامه‌ریزی فوری در آن صورت بگیرد. در مطالعه‌ای حاضر ارتباط معنی‌داری بین سطح آگاهی و جنسیت دیده شده (در جنس زن با $P=0/00$) که مشابه مطالعه‌ای آتولوما و اولادبو^۴ در نیجریه بوده با این تفاوت که آگاهی بیشتری در جنس مرد دیده شد ($P<0/001$) البته در مطالعه‌ای زارعی میزان آگاهی دختران از پسران بیشتر بوده است. ارتباط میزان آگاهی با رشته‌ی دانشجویان معنی‌دار بوده (در رشته پیراپزشکی $P=0/001$) ولی در رابطه‌ی میزان آگاهی با وضعیت تأهل و مجرد افراد ارتباط معنی‌داری دیده نشده است در مطالعه‌ی پترو - ناستاس اختلاف معنی‌داری بین سطح آگاهی افراد با سطح دانشگاهی و رشته‌های مختلف، جنس و سن دیده شده بود. در پژوهش حاضر نیز میزان آگاهی افراد تحت پژوهش در رده‌های مختلف سنی متفاوت بوده است این اختلاف بیشتر بین گروه‌های سنی کمتر از ۲۰ سال و گروه ۳۰-۲۰ سال و بین گروه کمتر از ۲۰ سال و گروه بیشتر از ۳۰ سال دیده شده است در آزمون‌های استقلال انجام شده در این پژوهش نیز تأییدی بر مدعا بالاست یعنی مشخص شده است که میزان آگاهی افراد تحت پژوهش مستقل از گروه سنی نبوده است ($P=0/004$) در پایان پژوهش با توجه به نتایج مطالعه‌ی

فرآورده‌ها، ۹۶/۶ درصد استفاده مشترک از سوزن‌های آلوده، ۹۴/۹ درصد وسایل آلوده آرایشگاه و دندانپزشکی ۹۲/۴ درصد از طریق خالکوبی، ۹۶ درصد از طریق روابط جنسی نامشروع منتقل می‌شود و ۸۰/۱ درصد معتقد بودند که استفاده از کاندوم خطر انتقال ایدز را کاهش می‌دهد. در مقابل ۲/۶ درصد افراد فکر می‌کردند که ایدز از طریق لمس کردن اشیاء بی‌جان و ۳/۶ درصد از طریق بوسیدن و ۱۳ درصد از طریق اشک و بزاق دهان و خلط نیز منتقل می‌شود. ۵/۳ درصد معتقد بودند که قرص‌های پیشگیری کننده از بارداری باعث کاهش خطر بیماری ایدز می‌شود میزان آگاهی کل زنان و مردان متفاوت است میانگین‌ها نشان می‌دهد که میزان آگاهی کل زنان از مردان و دانشجویان رشته‌های پیراپزشکی از غیرپزشکی در مورد بیماری ایدز بیشتر بوده ولی این آگاهی برای افراد متأهل و مجرد تفاوت معنی‌داری نداشته است. (جدول ۲) نتایج نشان داده است که بیشترین فراوانی در مورد منابع کسب اطلاعات تلویزیون (۸۶ درصد) و کمترین آن مربوط به رادیو (۲۱/۶ درصد) می‌باشد ضمناً ۹۰ درصد افراد تحت پژوهش حاضر بهترین روش آموزش را رسانه‌های وسیع مثل تلویزیون (۹۰/۵ درصد) و روزنامه مجلات (۳۹/۱ درصد) پیشنهاد نمودند. ۶۵ درصد افراد معتقد بودند پیش زمینه این آموزش باید در سنین کودکی (حوالی ۱۰ سالگی) آغاز شود نکته‌ی جالب توجه در این مطالعه آن است که با وجود اینکه سطح آگاهی افراد بالا بوده است ولی به خاطر اهمیت موضوع، اکثریت افراد (۶۲/۸ درصد) اطلاعات خود را ناکافی دانسته و احساس نیاز به آموزش (۸۲/۵ درصد) را دارا بودند.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش مؤید آن بود که بیشتر دانشجویان در مورد بیماری ایدز و روش‌های انتقال آن اطلاعات بسیار خوبی داشتند که مشابه مطالعه‌ای بود که در چین انجام شده بود در آن مطالعه هم حدود ۸۳ درصد افراد اطلاعات خوبی از بیماری ایدز و روش‌های اصلی انتقال آنرا داشتند (۱۸) ولی در مقابل در مطالعه‌ی دیگری که توسط پترو - ناستاس^۱ انجام شد ۵۴ درصد دانشجویان اطلاعات بسیار کمی از بیماری ایدز داشتند حتی ۱۴ درصد نیز ادعا کرده بودند که هرگز در رابطه با ایدز چیزی نشنیده بودند بیشترین روش‌های انتقال بیماری از نظر افراد تحت پژوهش ارتباط جنسی، استفاده از سرنگ‌های مشترک و آلودگی‌های آرایشگاهی (خالکوبی) و دندانپزشکی بوده است که البته در مطالعه‌ای که در ایران توسط زارعی در زاهدان بر روی دانش‌آموزان انجام شد نیز یافته‌های مشابهی به دست آمد

۲. Stulhofer

۳. Perez & Dabis

۴. Atulomah & Oladepo

۱. Petro- Nustas

تقدیر و تشکر

از کلیه دانشجویان عزیزی که به عنوان واحدهای مورد پژوهش با ما همکاری نمودند تشکر و قدردانی گردد. همچنین از معاونت محترم پژوهش دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری که با همکاری های وافر خود انجام این طرح را میسر نمودند کمال تشکر و سپاسگزاری را داریم و در پایان از کلیه همکاران و عزیزانی که به نحوی ما را در انجام این طرح یاری رسانیده اند تشکر و قدردانی می نمایم.

حاضر و پژوهش های مشابه انجام شده در سراسر جهان موارد زیر پیشنهاد می شود.

۱- توجه به الفبای پیشگیری از ایدز:

ABC ← Abstain = A (پرهیز)

B= Be faithful (پابندی)

C= Condoms (استفاده از کاندوم)

۲- آموزش: یکی از اساسی ترین راه مقابله با ایدز آموزش می باشد و کسب آگاهی در زمینه کنترل و پیشگیری از ایدز جزء ضروریات آموزشی تمام کشورهاست. آموزش باید از سطح خانواده ها شروع شود و در مدارس ادامه یابد و در دانشگاه کامل شود.

جدول ۱: توزیع فراوانی تک تک سؤالات اطلاعات عمومی افراد تحت مطالعه در مورد بیماری ایدز

سوالات	نمی دانم (درصد)	غلط (درصد)	صحیح (درصد)
۱- بیمار ایدز سیستم ایمنی بدن را درگیر می کند	۲/۱	۱/۵	۹۶/۴
۲- فقط کسانی که به بیماری ایدز مبتلا شده اند می توانند بیماری را منتقل کنند	۵/۰	۳۲/۲	۶۲/۷
۳- ایدز مخصوص جوامع پیشرفته صنعتی است	۸/۲	۸۸/۳	۳/۵
۴- در ایران آلودگی به ایدز مشکل چندان عمده ای نیست	۵/۲	۸۸/۴	۶/۴
۵- علائم بیماری ایدز بلافاصله بعد از آلودگی ظاهر می شود	۸/۲	۸۴/۷	۷/۱
۶- یک فرد آلوده به ویروس عامل ایدز تا آخر عمر بیماری را انتقال می دهد	۸/۶	۶/۸	۸۴/۶
۷- هیچ انسانی بدون پیشگیری مناسب، از ابتلا به ایدز مصون نیست	۷/۹	۱۰/۲	۸۱/۹
۸- فرد آلوده به ایدز بدون داشتن علائم بیماری می تواند بیماری ایدز را منتقل کند	۴/۷	۴/۹	۹۰/۴
۹- فرد آلوده به ایدز بدون اطلاع از بیماری خود می تواند بیماری ایدز را منتقل کند	۲/۱	۱/۹	۹۶/۰
۱۰- برای ایدز درمان مؤثری وجود دارد	۱۵/۳	۷۲/۹	۱۱/۹
۱۱- همه بیماران مبتلا به ایدز محکوم به مرگ هستند	۸/۰	۴۶/۷	۴۵/۴
۱۲- برای پیشگیری از ایدز واکسن مؤثر وجود دارد	۱۵/۹	۷۴/۳	۹/۷
۱۳- آموزش عمده ترین راه پیشگیری از ابتلاست	۰/۷	۱/۳	۹۸/۰

جدول ۲: بررسی میزان آگاهی کل را در گروه های مختلف نشان می دهد

نتیجه آزمون	P	t محاسبه شده	انحراف معیار	میانگین	تعداد	گروه ها	فرضیه
H _۰ رد	۰/۰۰۰	-۳/۵۵۲	۶/۹۲	۶۷/۴	۶۰۶	زن مرد	میزان آگاهی کل در مورد بیماری ایدز در دو گروه زن و مرد یکسان است
H _۰ رد	۰/۰۰۰	۴/۰۳	۶/۹۵	۶۸/۹۹	۱۵۸	پیراپزشکی غیرپزشکی	میزان آگاهی کل در مورد بیماری ایدز در دو گروه دانشجویان پیراپزشکی و غیرپزشکی یکسان است
پذیرش H _۰	۰/۴۲۱	-۰/۸۰۴	۶/۴۴	۶۷/۵۸	۱۵۰	متاهل متاهل و مجرد	میزان آگاهی کل در مورد بیماری ایدز در دو گروه متاهل و مجرد یکسان است

References:

۱. http://www.irteb.com/bimarihay_rooz/aids/۲۰_and_۲۰_tinage.htm. ۲۰۰۹
۲. <http://www.iranhiv.com/epidemiology-world.htm>. ۲۰۰۸

۳. Committee - Health Education AIDS retraining occasion Amol city in ۲۰۰۵[Persian]
۴. Tavoosi.A,Zafarni.A,Enzevaei.A and etal "knowledge and attitude towards HIV/AIDS among Iranian students" BMC Public Health.۲۰۰۴; ۴:۱۷.[Persian]
۵. Petro- Nustas.w."University students knowledge of HIV/AIDS" INT J Nurs stud.۲۰۰۰; ۳۷(۵):۴۲۳-۳۳.
۶. Atulomah NO , oladepo,o. "Knowledge, Perception and Practive with regards to Occupation risks of HIV/AIDS among nursing and midwifery students in Ibadan, Nigeria"Afr J Med Sci.۲۰۰۲;۳۱ (۳) : ۲۲۳-۷.
۷. Farid.R, choudhry, AJ."K]=knowledge about HIV/AIDS infection among female college students" J coll Phycians surg pak.۲۰۰۳; ۱۳(۳):۱۳۵-۷.
۸. Nwokogi.U.A, Ajuwon."Knowledge of AIDS and HIV risk- related sexual behavior among Nigerian naval personnel" BMC Public Health. ۲۰۰۴; ۴: ۲۴.
۹. Avina.J.A "Three. Aspects of HIV Prevention education in Russia: Conditions, intention, and knowledge."DAI-A ۲۰۰۵,۶۶(۵):۱۷۲۰. www.lib.umi.com/dissertations.
۱۰. Lestor.J.W. "Impact of an educational presentation on attitudes to ward HIV/AIDS of college freshmen(Immune deficiency)" mal ۲۰۰۵,۴۳(۵):۱۸۲۴.
۱۱. Walton Dr. "The effect of a Professionally moderated HIV/AIDS Prevention curriculum on the HIV/AIDS related knowledge, attitudes, and sexual risk- taking behaviors of ۱۰ th – grade adolescents" DAI-A ۲۰۰۶,۶۶(۷):۲۵۰۴.
۱۲. Hillman J." knowledge and attitudes about HIV/AIDS among community – living older women: Reexamining Issues of age and Gender" Woman Aging.۲۰۰۷; ۱۹(۳-۴): ۵۳-۶۷. Pub med abstract
۱۳. Pisal.H, Sutra.s, Sastry.J and etal. "Nurses Health Education program in India increases HIV knowledge and Reduces fear" J Assoc Nurses AIDScare.۲۰۰۷ Nov-Dec; ۱۸(۶):۳۲-۴۳. Pub med abstract.
۱۴. Heidari, M., Knowledge of last year of high school students' about AIDS . Yazd University of Medical Sciences .۲۰۰۰.[Persian]
۱۵. Zarei, M. "Evaluation of high school students in Zahedan awareness of AIDS and its prevention" - Zahedan University of Medical Sciences.۲۰۰۰.[Persian]
۱۶. Khalag Abadi F. "A Comparison between ۲ways of AIDS Prevention education on the HIV/AIDS related knowledge, attitude of high school students" project Director. Iranian medical university.۲۰۰۳.[Persian]
۱۷. Khajehori. S "The effect education among knowledge and attitudes nurses" project director.. Zahedan medical university. ۲۰۰۱. [Persian]
۱۸. Tim Manchester. "Research on public knowledge, attitudes and behavior in cities and towns" ۲۰۰۲. project director.t.Manchester@tfgi.com
۱۹. Stulhofer.A, Graham.C,Bozicevic.i and etal." HIV/AIDS- Related knowledge, attitudes and sexual Behaviors as predictors of condom use among young adults in Croatia"International family planning perspectives june ۲۰۰۷; ۳۳ (۲).
۲۰. Chakraborty.J. " A Comparative study of the awareness and attitude of HIV/AIDS among students living in India and migrants to the united state"/AIDS Asia.۱۹۹۶; ۳(۵): ۱۶-۱۸.
۲۱. Perez.f, Dabis.f "HIV Prevention in Latin America: reaching youth in Colombia"/AIDS Care. ۲۰۰۳; ۱۵ (۱) ۷۷-۸۷.